בעזהשי"ת

במסכת שבת (כא ע"ב) מאי חנוכה וכו' בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא הי' בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, וידוע קושית **הבית יוסף** (או"ח סי' עת"ר) למה קבעו חנוכה שמונה ימים, והרי השמן שבפך הי' בו כדי להדליק לילה אחת, נמצא שלא נעשה הנס אלא בשבעה לילות, אבל יום ראשון לא הי' בו נס.

ובאופן אחד מתרץ הבית יוסף, כי לאחר שמלאו המנורה מיד נתמלאה הפך שמן, לכן הי' הנס גם ביום ראשון, אמנם קשה, א"כ מה הי' הנס ביום אחרון, הרי כבר נתמלאה ביום ז' השמן הנצרך ליום שמיני. וצ"ע.

ויש לומר בהקדם מה שהביא **בישמח משה** (פרשת שמות ד"ה ויוטב אלקים) מש"כ **בבית שמואל אחרון** (פ' שמות) לפרש מאמר הגמרא (שבת לא ע"א) **מעשה בגוי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו, גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבניין שבידו, בא לפני הלל. גיירה [גייר אותו]. אמר ליה דעלך סני, לחברך לא תעביד, ואידך פירושא הוא זיל גמור**. כי הנה כל אחד מישראל צריך לקיים כל התרי"ג מצות, ואם לא זכה לקיימם בגלגל אחד, צריך לבוא בגלגל שנית עד שיקיים את כולם, והנה ישנם כמה מצות שאין כל אחד יכול לקיימן בגלגל אחד, כמו מצות הנוהגות בכהנים ומצות התלויות בארץ וכדומה, והגר הזה רצה להתגייר באופן שיקנה שלימות בפעם הזאת שהוא בעולם, ולא יצטרך להתגלגל שנית, לזה אמר, גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, ולכן דחפו שמאי באמת הבנין, כי אי אפשר לקיים כל המצות בגלגל אחד, אבל הלל השיב לו, מה דעלך סני לחברך לא תעביד, כי העצה לזה הוא להיות בשלום ובאחדות עם כל ישראל, ואז נחשב כגוף אחד עם כל ישראל, וכל מה שמקיים אחד מישראל נחשב כאילו קיימו גם הוא, עכ"ד הבש"א.

ובספר **סמא דחיי** (דרוש ח') הוסיף לפרש המשך הגמרא, ואידך פירושא זיל גמור, כי יש עוד תקנה לקיים כל התרי"ג מצות, על ידי לינוד התורה, וכמבואר בגמרא (מנחות קי ע"א) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, וכן כל המצות יכול לקיים על ידי עסק התורה בהלכה של אותה המצוה, וזהו הכוונה, ואידך, רצה לומר ועוד תקנה אחרת, זיל גמור, ועל ידי עסק התורה שיחשוב בלבו הלוואי מתי יבא לידי ואקיימנה, יוכל לקיים את הכל, עכ"ד.

ובזה יש לפרש מה שאומרים (בנוסח הודאה) **להשכיחם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך**, ויש לומר הכוונה, כי היוונים היו רצונם לבטל מישראל אותה כח שיש להם בתורה, שעל ידי לימוד התורה יכולין לקיים כל התורה על רגל אחת, וזהו ביאור, 'להשכיחם תורתך' ועל ידי זה 'להעבירם מחוקי רצונך', שיתבטלו מלקיים כל המצוות.

ובזה יש לתרץ קושית הב"י מה הי' הנס ביום השמיני, וי"ל **כי קבעו חז"ל יום השמיני לזכר הנס שזכו לבטל הגזירה שרצו היוונים להשכיחם תורתך**, וקבעו יום השמיני להיות מעלין בקודש בלימוד התורה, וגם תקנו להדליק נרות, כי נר מצוה ותורה אור, וגם כי עיקר הנס נתהווה על ידי הנרות, והכל בא לרמז המתנה טובה הצפון בהתורה, כי על ידי עסק התורה והרצון שחושב בלבו מתי יבא לידו ויקיימנו, נחשב כאילו קיים כל התורה כולה, ולכן נקרא יום השמיני 'זאת חנוכה', וכדאיתא בגמרא (עבודה זרה ב' ע"ב) אין זאת אלא תורה שנאמר (דברים ד, מד) וזאת התורה אשר שם משה וגו', להורות בא שיום זה קבעוהו משום שזכינו ללמוד תורה. וגם יש לומר כי תיבת **זא"ת** מרמז ח' [ז"א גימט' ח'] ימים ת' תורה, כי הח' ימים נתקנה בשביל שזכינו לקיים התורה.

ולפי הנ"ל אפשר לבאר גם דברי המדרש הידוע (הובא בדרשות חת"ס) **הדודאים נתנו ריח זה ראובן שהציל את יוסף, ועל פתחינו כל מגדים, זה נר חנוכה שאצל הפתח מבחוץ**, ויש לומר כי בא לרמז על שתי העצות היעוצות שעל ידם אפשר לקיים כל התורה בגלגל אחד כנ"ל, הראשון על ידי לימוד התורה, והשנית על ידי צירוף כלל ישראל, לזה אמר המדרש, **הדודאים נתנו ריח זה ראובן שהציל את יוסף**, ואע"פ שלא הציל במעשה רק במחשבה, מ"מ נחשב לו כאילו הציל את יוסף בפועל, וכמו כן מועיל לאדם לקיים כל התורה על ידי לימוד התורה ונפשו איוותה לקיימו אזי נחשה כאילו עשאו, ועוד, **ועל פתחינו כל מגדים זה נר חנוכה שאצל הפתח מבחוץ**, וזה כדי לצרף כל ישראל יחד, ועל ידי זה נחשב כל המצות לכללות ישראל ונחשב לכל אחד ואחד כאילו עשאו, והבן.

❖ ❖ ❖

ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים, בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים.

ויש לומר על פי מש"כ רביה"ק זלה"ה **בדברי יואל** (אות י') לתרץ קושית הבית יוסף למה קבעו שמונה ימי חנוכה, הרי הנס לא הי' אלא לשבעה ימים, בהקדם מה שתירץ **הטורי זהב** (או"ח תר"ע סק"א) דגם בלילה ראשון הי' הנס, דהנה איתא בזוה"ק (יתרו דף פז ע"ב) כי אין הברכה שורה בדבר ריקן, ובהכרח נשתייר קצת שמן ביום ראשון, וא"כ הי' נס גם ביום הראשון, כי אף שהי' שמן רק כדי להדליק יום אחד מצומצם, מ"מ נשאר קצת שמן כדי שיהי' על מה לחול הנס, ע"כ, אך **באפיקי יהודה** (דרוש מי מריבה) דחה דבריו, שאין דברי הזוהר אמורים, רק בנס הנעשה על ידי ברכת צדיקים, שהם אין ביכולתם לברוא, בריאה חדשה יש מאין, אבל נס הנעשה על ידי הקב"ה לבדו אשר ברא יש מאין, לו הכח להשפיע ברכה אפילו באתר ריקניא, ואם כן אינו מוכרח לומר שנשתייר שמן ביום הראשון, והדרא קושיא לדוכתא למה קבעו שמונה ימים.

ומתרץ בדברי יואל דכיון שכל עיקר הנס הי' כדי להראות חיבתן של ישראל כמ"ש בפני יהושע בסוגיין, לכן רצה הקב"ה שישתייר שמן בלילה הראשון, כדי להראות חיבתן של ישראל, כי חביב לו יותר מעשיהן של צדיקים, מה שטרחו להכין שמן למנורה, לכן בהכרח נשתייר שמן ביום ראשון ועל אותו השיור באה הברכה, וא"כ הי' המקור מהכנת ידיהם של צדיקים, ועפי"ז י"ל הנוסח **הנרות הללו אנו מדליקין וכו' שעשית לאבותינו על ידי כהני"ך הקדושים**, שנעשה נס שהדליקו בשמן הנעשה ע"י הכהנים בעצמן, מעשה ידי צדיקים, ולכן, **וכל מצות שמונת ימי חנוכה**, קבעו שמונת ימי חנוכה, עכ"ד הנחמדים.

ועל פי זה יש לפרש נוסח הפיוט, 'ומנותר קנקנים', ממה שנשתייר שמן ביום ראשון, 'נעשה נס לשושני"ם', היינו לצדיקים, שהראה הקב"ה חיבתן כי חביב עליו ורצה במעשיהם, ולכן, **בני בינה ימי שמונ"ה**, מובן למה קבעו שמונה ימים ימי חנוכה, כי הנס הי' גם ביום הראשון.

ברכת מזל טוב

לנכדינו היקרים שיחי' לרגל עת שמחתם בשעטומ"צ

מו"ה **צבי** ב"ר **יעקב יודא** מיטטעלמאן הי"ו – **לרגל הולדת בתו למז"ט**

מו"ה **חיים** ב"ר **ישראל אהרן** מיטטעלמאן הי"ו – **לרגל הולדת בתו למז"ט**

מו"ה **צבי** ב"ר **יואל** מיטטעלמאן הי"ו – **לרגל הולדת בנו למז"ט**

ויה"ר שיזכו לגדלם ולחנכם לתורה לחופה ולמעש"ט

ויה"ר שיעלה כולנו להשפעות ימי החנוכה ימי חנוכה הא-לו. - בברכת שבתא בצא